

Kraska

- Czas powstania XX w.
- Wymiary wysokość: 30,5 x 19 x 12 cm
- Numer inwentarzowy MP 007
- Muzeum [Muzeum Przyrodnicze im. Krystyny i Włodzimierza Tomków w Ciężkowicach](#)
- Tematy [natura](#), [śmierć](#)
- Technika [dermoplast](#)
- Data pozyskania pozyskana w Kipsznej 5 września 1952 r. przez dr. W. Tomka
- Prawa do obiektu Muzeum Przyrodnicze im. Krystyny i Włodzimierza Tomków
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [3D](#), [natura](#), [zwierzęta](#), [3D plus](#), [domena publiczna](#)

Kraska (*Coracias garrulus* Linné, 1758 r.) to jeden z najrzadszych i najpiękniej ubarwionych ptaków w Polsce. Jest ptakiem owadożernym, wyspecjalizowanym w polowaniu na duże owady, np. chrząszcze. W naszym kraju zamieszkuje suche i ciepłe siedliska w urozmaiconym krajobrazie, z ugorami, łąkami i niewielką powierzchnią gruntów ornych, wśród których rosną pojedyncze, stare drzewa. Nie spotkamy jej wewnątrz dużych kompleksów leśnych, lubi natomiast wiejskie zagrody i sąsiedztwo domostw. W Polsce

występuje w izolowanych populacjach na wschodzie kraju (m.in. Kurpie, Mazury, Lubelszczyzna). W Małopolsce obecnie nie gniazduje.

Niestety ten niezwykle piękny ptak jest coraz rzadszy. W Polsce liczebność populacji szacuje się na około 100 par lęgowych. W Europie Zachodniej w l. 60. i 70. XX wieku zmniejszanie się liczby tych ptaków kojarzono ze stosowaniem pestycydów. U nas jednak nie brakuje owadów, którymi żywi się kraska, nie brakuje również miejsc do gniazdowania, dlatego nie do końca wiadomo, co jest przyczyną regresu tego gatunku. Jedną z hipotez mówi, że kurczą się siedliska w centrum populacji lęgowej (Ukraina i zachodnia Rosja) — zachodzące tam zmiany w krajobrazie są bardzo głębokie i niekorzystne dla tych ptaków.

Pomimo braku pewności, co jest bezpośrednią przyczyną wymierania kraski, na pewno trzeba przeciwdziałać innym zjawiskom, które pogłębiają ten proces. Należałoby przede wszystkim przeciwdziałać wycince starych i dziuplastych drzew, zwiększyć udział starodrzewu gatunków liściastych w lasach, wspomagać (finansowo) tradycyjne, czyli ekstensywne metody uprawy roli, a w miejscach, gdzie gniazdują kraski, ograniczyć liczbę kun. Szacuje się, że jeżeli utrzyma się dotychczasowe tempo zmniejszania liczebności kraski, to w naszym kraju gatunek ten zniknie w ciągu 10 lat.

Okaz został pozyskany w Kipsznej w 1952 roku (powiat tarnowski, Małopolska) przez dr. Włodzimierza Tomka. Obiekt zakonserwowany jako dermoplast.

Opracowanie: Wojciech Sanek (Muzeum Przyrodnicze im. Krystyny i Włodzimierza Tomków), Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

O tworzeniu kolekcji naturalnych, dermoplastach i sztuce preparowania

Włodzimierz Tomek był przedstawicielem szerokiego grona znawców i miłośników przyrody. Pracował jako leśnik, a jego hobby było myślistwo. Wiążąc się życiowo z Cieżkowicami, postanowił stworzyć kolekcję przyrodniczą reprezentującą przyrodę regionu Pogórza Cieżkowickiego. Jego sukcesywnie powiększane zbiory są obecnie prezentowane w muzeum jego imienia. Stały się one również obrazem historycznym przyrody tego regionu — wiele z pozyskanych eksponatów reprezentuje gatunki, których zasięg nie obejmuje już tego terenu.

Innym aspektem jego działalności jest kolekcjonowanie obiektów związanych z historią naturalną. Tworzenie prywatnych kolekcji (egzotycznych zwierząt i roślin), działalność placówek naukowych pod postacią naukowych wypraw odkrywczych w różne rejony świata, zainteresowanie historią naturalną (na przykład paleontologia) zaowocowały powstaniem kolekcji obejmujących przyrodę ożywioną i nieożywioną. Wiązało się to z rozwojem nowożytnych nauk przyrodniczych, których istotną częścią był rozwój taksonomii. Pozyskane eksponaty służyły badaniom i szeroko powstającym wystawom historii naturalnej, niezmiernie popularnym w XIX wieku. Z tego okresu datują się największe kolekcje oraz wtedy powstałe najśłynniejsze muzea: American Museum of Natural History w Nowym Jorku, Humboldt-Museum w Berlinie, Natural History Museum w Londynie.

Korzystając z tych doświadczeń, lokalni badacze amatorzy rozpoczęli tworzenie kolekcji obejmujących faunę i florę z najbliższej okolicy. Wiele z tych osób było myśliwymi, a ich obszarem zainteresowania było tworzenie kolekcji myśliwskich prezentowanych w tak zwanych gabinetach myśliwskich. To obecnie odrębna gałąź kultury myśliwskiej z własną typologią trofeów i zasadami etycznymi (myśliwy, tworząc gabinet, powinien w nim umieszczać tylko trofea pozyskane samodzielnie).

Zarówno kolekcjonowanie trofeów myśliwskich, jak i tworzenie kolekcji przyrodniczych wiąże się z rozwojem działalności preparatorskiej, czyli umiejętnościami spreparowania eksponatów, tak aby zachować ich trwałość, a w wypadku kolekcji myśliwskich również umiejętnościami związanych z jak najwierniejszym oddaniem „żywego zwierzęcia”, na przykład w ruchu, podczas polowania.

Prezentowane w kolekcji Wirtualnych Muzeów Małopolski obiekty z Muzeum w Cieżkowicach mają charakter tak zwanych dermoplastów. Ten rodzaj preparacji polega na rozciągnięciu skóry danego zwierzęcia (odpowiednio zabezpieczonej przed niszczeniem przez użycie chemikaliów — między innymi dawniej był to arsenik) na specjalnie wymodelowanym kształcie (z drewna lub plastiku) odpowiadającym fizycznemu ciału zwierzęcia. Następnie obiekt się zszywa i dodaje galanterię: szklane

oczy, użębienie itp.

Często dermoplasty są potem używane w dioramach przyrodniczych, czyli specjalnych panelach wystawowych ukazujących jakiś fragment środowiska (las, jezioro) lub scenę z dzikiego życia (karmienie, polowanie).

Podsumowując, kolekcja z Ciężkowic jest oparta ideologicznie zarówno na idei kolekcji naukowej, jak i idei kolekcji myśliwskich. Ewoluowała ona od kolekcji myśliwskiej w stronę kolekcji naukowej.

Opracowanie: Piotr Knaś (MIK),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Zobacz obiekty z [Muzeum Przyrodniczego im. Krystyny i Włodzimierza Tomków](#) w zbiorach Wirtualnych Muzeów Małopolski:

[Gadożer](#)

[Żoła](#)

[Kraska](#)

[Sroka albinos](#)

Tagi: [Muzeum Przyrodnicze im. Krystyny i Włodzimierza Tomków w Ciężkowicach, licencje Creative Commons](#)